

Tijana Parezanović je diplomirala engleski jezik i književnost 2007. godine na Filološkom fakultetu u Beogradu. Doktorat iz oblasti australijske književnosti odbranila je na istom fakultetu 2015. godine. Bavi se književnim, naučnim i stručnim prevođenjem, nastavom engleskog jezika i književnosti, kao i uređivačkim radom. Autorka je većeg broja članaka iz oblasti anglofonih književnosti, popularne kulture i studija prevođenja. Od 2009. godine radi na Alfa BK Univerzitetu u Beogradu.

Mali je broj knjiga, pogotovo ovakvog obima i kompleksnosti, u kojima su ponuđeni potpuno sveži i originalni uvidi i kritička tumačenja. Inteligentno, precizno, jasno i nadahnuto tumačenje, kao i slikovit način izražavanja, ovaj teorijsko-interpretativni tekst pretvaraju u zanimljivo štivo koje se čita u jednom dahu. Studija demonstrira vredno umeće da ozbiljnost i analitičnost u pristupu književnom delu i/ili društvenom fenomenu ne isključuju zanimljivost, što je bitna odlika dobrog pisanja uopšte.

prof. dr Milica Živković

Od uvodnog poglavlja „Terra Incognita“, gde je Australija iz evropskog ugla sagledana kao prazna mapa u koju treba upisati vlastiti identitet i kulturu, do zaključnog poglavlja „Terra Poetica“, gde se Australija označava kao prostor koji je iznedrio potencijalno transnacionalnu književnost, autorka prepliće mitološke, istorijske i književne niti, te ih objedinjuje u priču čiji su glavni junaci pesnici, radnja mitologizacija prostora, a okosnica zapleta nestanak deteta.

doc. dr Nataša Kampmark

Treba naglasiti i to da je reč o pionirskom radu u okvirima naše nauke o književnosti: jer, poezija sa područja Australije do sada nije bila predmet obuhvatnijeg naučnog interesovanja u srpskoj anglistici. Studija Tijane Parezanović, međutim, nije samo tematski inovativna, već je i napisana s pouzdanom književnoistorijskom i teorijskom utemeljenošću, zavidnim analitičkim darom, i uočljivim entuzijazmom.

prof. dr Zoran Paunović

ISBN 978-86-6461-037-7

TIJANA PAREZANOVIĆ

TERRA AUSTRALIS: MITOPOETIKA PRIPADANJA

TERRA AUSTRALIS MITOPOETIKA PRIPADANJA

TIJANA PAREZANOVIĆ

TIJANA PAREZANOVIĆ

TERRA AUSTRALIS: MITOPOETIKA PRIPADANJA

Алфа БК Универзитет

Fakultet za strane jezike
Biblioteka Novi Vidici
Knjiga 5

Tijana Parezanović
Terra Australis: Mitopoetika pripadanja

Izdavač:
Alfa BK Univerzitet

Za izdavača:
Prof. dr Jozefina Beke-Trivunac

Recenzenti:
prof. dr Zoran Paunović, Univerzitet u Beogradu
prof. dr Milica Živković, Univerzitet u Nišu
doc. dr Nataša Kampmark, La Trobe University

Naslovna strana: Čarls Konder, *Vreo vetar*, 1889. [Charles Conder (1868-1909), *Hot Wind*]

Tehnička i grafička priprema: Tijana Parezanović

© Tijana Parezanović 2019. Ovo delo se može umnožavati, distribuirati, javno saopštavati i prerađivati samo u nekomercijalne svrhe i pod uslovom da se navede ime autora dela. Navedeno je dozvoljeno samo u slučaju da se prerada distribuira pod istom ili sličnom licencom (CC BY-NC-SA 3.0).

Štampa:
Apollo Graphic Production Beograd

Godina
2019.

Tiraž
100

ISBN 978-86-6461-037-7

Sadržaj

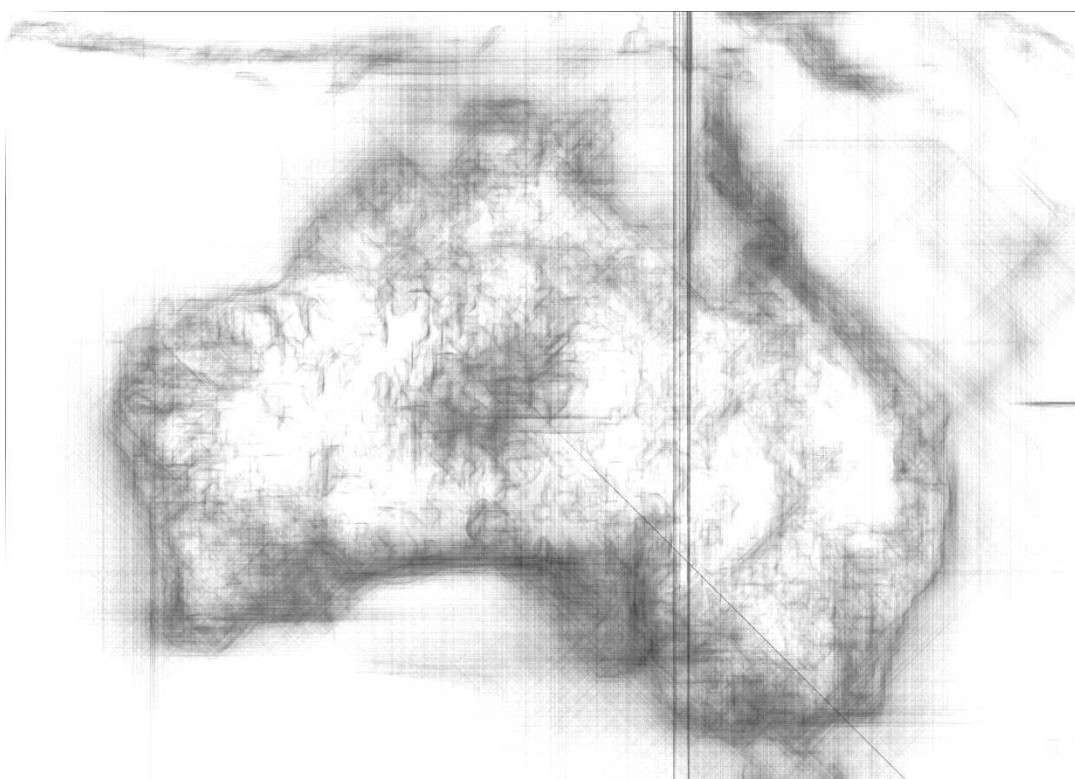
Terra Incognita	7
Mitogeneza	15
Prostori	21
Arhetipovi	33
Reč Petersonu.....	40
Reč Losonu.....	47
Troja.....	55
Lemurija.....	62
Metaforika majčinstva	70
Brenanov put.....	72
Prognani	76
Noćna mati	85
Morska transformacija	91
Umetnik	93
Kosmografi.....	99
Neznanom mornaru	110
Pronađeno dete	120
Paradoks postojanja	125
Stopama varalica	132
Granice reči.....	140
Sanjari	148
Kradljivci snova	158
Noć nas potapa.....	165
Nova godina 1943.....	170
U predgrađu	175
Mitopoetski ciklus	185
Terra Poetica	194
Bibliografija	200

Ilustracije:

Terra Incognita, str. 7; Terra Poetica, str. 194. © Tijana Parezanović 2019.

Verici, Nadi, Velimiru

Terra Incognita

Ne nameravam da govorim o činjenicama – ili barem ne samo o činjenicama – već da opišem kako se elementi nekog mesta ukrštaju sa našim unutrašnjim životima, i kako se međusobno rasvetljavaju, kako tumačimo prostor i pritom pravimo naše prve mape stvarnosti, kako mitologizujemo prostore i kroz tu mitologiju (koja je u velikoj meri nasleđena), pronalazimo sopstveni put u kulturu. (Malouf, "Mapping" 298)

Pre nego što su evropski narodi naselili Australiju, oni su je izmaštali. Prve predstave zemlje koju danas poznajemo kao Australiju izrodile su se iz drevnih grčkih zamisli o nepoznatoj Velikoj južnoj zemlji – *Terra Australis Incognita* – koja mami obećanjem izobilja i nepresušnog prirodnog bogatstva. Upravo su se sa ovakvim predstavama prvi holandski istraživači otisnuli u sedamnaestom veku ka Južnim morima, u potrazi za primamljivim evropskim snom o obećanoj zemlji na ostrvu bujne vegetacije i večito blage klime. Kao i druga, manja, pacifička ostrva, Australija je u svesti Evropljana predstavljala zemaljski Raj, preinačen u specifičnu vrstu „okeanskog Raja“, nezavisnog od geografske ili bilo koje druge realnosti, u kojem se život odvija izvan istorijskog protoka vremena, kao „život Adama pre pada.“ (Elijade, *Slike i simboli* 10-11) I kroz rani devetnaesti vek održale su se slike Australije kao Arkadije, izvanvremenske zemlje, pastoralnog ideala preindustrijske nevinosti i jednostavnog života (Brittan 76), iako su brodovi pod britanskom zastavom, kada su u osamnaestom veku pristali na australijsko tlo, pronašli nepristupačnu zemlju sa teškim uslovima života. Kako su u međuvremenu, uporedo sa razvojem britanske trgovačke i vojne sile, i sami pojmovi izobilja i obećane zemlje poprimili novo, materijalno uslovljeno značenje, australijsko kopno je prigodno označeno kao *terra nullius* – ničija zemlja – čime se omogućilo putnicima, moreplovcima, osvajačima, zvaničnicima vlasti i monarsima da zemlju prisvoje i iskoriste sve što se u njoj dalo iskoristiti, ali isto tako i da u nju upišu sopstveni identitet i kulturu.

Prvi evropski doseljenici stupili su na novi kontinent 1788. godine, kada je kontingent britanskih zatvorenika, zajedno sa službenicima Imperije i administrativnim radnicima, dospelo Prvom flotom u novu kaznenu koloniju, koju je Ser Džozef Benks¹ nazvao Botani Bej, a koja se nalazila na teritoriji današnjeg Sidneja. Sredina u kojoj su se doseljenici zatekli predstavljala je dijametralnu suprotnost evropskoj klimi i geografiji, a sami doseljenici – bilo da se radilo o osuđenima ili administrativnim radnicima – nisu u Australiju došli svojom voljom i predeo sa kojim su se suočili doživljavali su kao monoton i neprijateljski nastrojen (V. Smith 73). Susreti sa domorodačkim stanovništvom, do tada nepojmljivim geološkim karakteristikama, florom i faunom koja nije sličila ničemu što su mogli videti u Evropi, uslovlili su kod ovih ljudi potrebu da nova iskustva prilagode britanskim okvirima i pogledima na svet koji su do tada omeđavali njihovo poimanje – ne da se, suprotno tome, olako predaju novim iskustvima koja su ih na „novom“ kontinentu svakako čekala.

Ovo je tek početak priče. Priča o Australiji može se, kao i priča o svakom konstruktivnom razmjeru – veličine čitavog kontinenta – ispričati na nebrojeno mnogo načina.

¹ Sir Joseph Banks (1743–1820). Ser Benks je bio prirodnjak i botaničar koji je učestvovao u prvom putovanju kapetana Džejmisa Kuka (James Cook) u Australiju. Ser Benks je zaslužan za uvođenje novih, australijskih biljnih vrsta u nomenklaturu (između ostalih, eukaliptusa i akacije).

Mogla bi to biti priča o osuđennicima i „oslobođennicima“, o junacima i antijunacima, priča o istorijskim smenama i ciklusima, priča o glasovima iz tišine i licima iz tame – i sve ove priče nisu međusobno isključive, već se nadopunjuju i nadovezuju jedna na drugu, osvetljavajući uvek jednu temu više, a neke druge manje. Ovde ispričana priča sadrži mitološke pripovesti, osvrte na istorijske događaje i društvene fenomene, kao i obilje stihova, a jedna od njenih glavnih tema, kao nit koja povezuje mitologiju, istoriju i pesničku imaginaciju, jeste, možda naizgled iznenađujuće, tema detinjstva i roditeljstva. Veliko pitanje koje i danas zaokuplja pažnju mnogih australijskih stvaralaca jeste pitanje porekla ili pripadanja. Ono se, naravno, može sagledati na različitim nivoima (a takođe na različitim nivoima i odbaciti kao nesuvislo): na najbazičnijem nivou ličnog svodi se uglavnom na detinja promišljanja o tome „ko su nam roditelji“, dok se na jednom opštijem, kolektivnom, ogleda u problematici zajedništva, nacionalnih osećanja ili potrebe pripadanja zemlji kao geografskom i metaforičkom pojmu. Kroz slike oca, majke i, pre svega, deteta, u australijskoj poeziji dvadesetog veka problematizuju se mnoge goruće preokupacije društva koje se uporedo sa književnošću razvija,² a te su preokupacije utkane i u tkivo priče koju pruža ova knjiga. Njeni likovi su, mogli bismo reći, pesnici – ili, uopštenije, književnici i umetnici – koji su obeležili australijski dvadeseti vek. Na početku priče na scenu stupaju Endrju Barton Peterson (Andrew Barton Paterson, 1864.–1941.) i Henri Loson (Henry Lawson, 1867.–1922), koji su u velikoj meri zaslužni za to što stvaralaštvo njihovih naslednika smatramo *australijskim*. Nit vodi od njih preko pesničke i kulturne produkcije vezane za Prvi svetski rat, zatim Bernarda O'Dauda (Bernard O'Dowd, 1866.–1953.) i Kristofera Brenana (Christopher Brennan, 1870.–1932), koji se u mnogome poigravaju sa evropskim kulturnim nasleđem, do pionira književnog modernizma u Australiji, Keneta Slesora (Kenneth Slessor, 1901.–1971.) i pionira postmodernizma, nepostojećeg autora Erna Melija (Ern Malley, 1918.–1943), kao i jednog od njegovih tvoraca, Džejmisa Mekolija (James McAuley, 1917.–1976). Priču završavamo savremenim pesnicima, čije se stvaralaštvo graniči sa dvadeset prvim vekom, kao u slučaju Džudit Rajt (Judith Wright, 1915.–2000), ili tu granicu prekoračuje, u slučaju Dejvida Malufa (David Malouf, r. 1934). Iako pruža solidan uvid u australijsku poeziju dvadesetog veka jer se fokusira na autore čiji su životi i dela stekli umetnička i društvena priznanja – mogli bismo reći, *kanonske* australijske pesnike – ovaj izbor je ipak ograničen, pre svega prostorom, i u njega bi se mogli uvrstiti brojni drugi autori koji jednako zavređuju kanonizaciju, a od kojih su neki pomenuti makar samo na marginalnom prostoru fusnota. Predstavljajući rad

² Među njima su, na primer, postupci mapiranja nove teritorije i problem neprilagođenosti engleskog jezika stranom podneblju, nasleđe kaznene kolonije, koje utiče na kreiranje „književnog lika izgnanika ili litalice koji se odlikuje izuzetnom sposobnošću opstanka“ i potraga za identitetom, uslovljena diskontinuitetom i kulturnom dislokacijom (Kampmark 11).

navedenih, odabranih stvaralaca, naša priča osvrće se na nekoliko elemenata koji kontekstualizuju i rasvetljavaju temu detinjstva i roditeljstva.

Prvi od njih je upotreba mitskih struktura poput Elijadeovskog večitog povratka, sa ciljem učvršćivanja australijske književnosti kao mlade nacionalne književnosti a ne tek pukog izdanka britanskog anglofonog okrilja. Upotreba ove strukture podstaknuta je potrebom da se na neki način ukine ili zaustavi (književno)istorijski tok i iznova započne novi, te je tako njen najbitniji element **koncipiranje i poimanje početka**. Uspostavljanje australijske književnosti teče paralelno sa uspostavljanjem australijske nacije; pretpostavka da se ta nacija konstruiše kao mit, ili na osnovu postojećih mitova (usled veze između književnosti i mita) nije stoga preterano odvažna. Poetsko oblikovanje početka – i književnog i nacionalnog, u prostornom i vremenskom smislu – postaje tako jedan od osnovnih zadataka umetnika jer taj početak ili centar Stvaranja, u opusu svakog pesnika drugačiji, ali ipak uvek prepoznatljiv, jeste zapravo početak Stvaranja Australije.

Tu je, zatim, oslanjanje na arhetipove, koji čine srž mitskih struktura, bilo da arhetipove posmatramo kao idealne obrasce, što čini Mirča Elijade, ili književne slike, kako ih definiše Nortrop Fraj. U ovom elementu priče nalazi se i srž teme detinjstva i roditeljstva. Kao naseljenička kolonija koja prolazi kroz postepeni proces odvajanja od roditeljske (uglavnom majčinske) figure Velike Britanije, Australija se može zamisliti kao dete. I zaista, slika deteta zauzima jedno od ključnih mesta u celokupnom književnom stvaralaštvu Australije: deteta koje najčešće nestaje, belog deteta, izgubljenog, pronađenog ili preminulog, ali i crnog, ukradenog deteta. Sva **literarna deca su odraz australijskih nacionalnih briga i projekcija žudnji vezanih za budućnost**. Često zanemaren problem roditeljstva sastavni je deo tih briga i žudnji, a odgovori na pitanja majčinstva i očinstva nalaze se jednako u istorijskim kolonijalnim okvirima (majka Britanija, majka Australija) koliko i u arhetipskim obrascima koji su različita oblička već dobili u zapadnim narativima i kulturama i mitologijama drevnih civilizacija (majka Lilit, majka Zemlja, majka Meduza), ali i u metaforičkim i metonimijskim prikazima (maternji jezik). Možemo reći da se Peterson i Loson bave ponajviše detetom; simbolisti O'Daud i Brenan okreću se ka liku majke; modernizam kod Slesora i Mekolija donosi razmatranja pitanja očinstva, a sa pojavom Erna Melija fokus se vraća na dete – novo australijsko dete za dvadeset prvi vek, koje i kod Džudit Rajt i Dejvida Malufa dobija specifično obličje, ali i nove roditelje.

Na kraju, tu su i vezivni elementi koji prožimaju stvaralaštvo svih junaka naše priče, kao i celokupno australijsko pesništvo. Zahvaljujući ovim nitima, **dela zasebnih autora podignuta su na nivo mitosa**, narativnog ili žanrovskog obrasca prema definiciji Nortropa Fraja, a koji može biti komički, romantički, tragički ili satirični, dok kao celina odražavaju ne samo književni razvoj, već i godišnje ciklično kretanje ili životnu putanju junaka.

Arhetipske slike, koje ponekad i neosetno prelaze iz dela jednog pesnika u delo drugog, ukazuju nam na postojanje jedne univerzalne književne ili ljudske priče na kojoj je australijska književnost i zasnovana. Odraz *Odiseje* ili biblijskih predanja, to je priča o dugom putovanju kući, ***o potrazi za mestom koje se zove dom*** – mestom kojem se pripada. Otud i mitopoetika pripadanja, kao pokušaj da se ova težnja, potraga i žudnja za domom, opisana kroz arhetipske slike detinjeg odnosa prema roditeljima, prikaže kao posebna australijska mitologija, koja se izgrađuje kroz umetničke svetove, dok sama sadrži mogućnost izgradnje stvarnih svetova, zemalja i nacija.

Pitanjima doma i roditeljstva retko se bavimo u kontekstu srećnih porodica: situacija u kojoj se pojedinac, pesnik, pa i cela nacija pitaju kome pripadaju podrazumeva postojanje izvesne potisnute sete ili nemira, svakako zbunjenosti i donekle straha. Većiti izvor zbunjenosti i dvosmisla: istorija australijske književnosti oscilira između posmatranja zemlje kao „okeanskog Raja“ u kojem je istorijsko vreme stalo i britanske kolonije, danas članice Komonvelta, preopterećene teretom prošlosti. Više od tri četvrtine sveta u kojem živimo na neki je način oblikovano iskustvom kolonijalizma, kako primećuje grupa australijskih autora u uticajnoj studiji *Imperija otpisuje udarac* (*The Empire Writes Back*, 1989). Ovo iskustvo podrazumeva postojanje dominantnog, imperijalnog centra i većeg broja periferija, pri čemu je odnos između centra i periferija složen i zasnovan na međuzavisnosti i prožimanju u različitim društvenim, političkim i umetničkim sferama života. Jedna od osnovnih karakteristika svake periferije jeste mimikrija centra, „koja proističe iz želje da periferija postane ne samo prihvaćena, već i usvojena i apsorbovana“ u dominantne obrasce (Ashcroft et al., *The Empire* 4).³ Bil Eškroft, Gareth Grifits i Helen Tifin izdvajaju četiri modela razvoja kolonijalne periferije, koji se odražavaju u postkolonijalnim književnostima: 1) nacionalni ili regionalni, 2) rasno zasnovani modeli, 3) komparativni modeli koji se zasnivaju na izvesnim zajedničkim (tematskim) karakteristikama postkolonijalnih književnosti i 4) komparativni modeli koji se zasnivaju na pretpostavci da su hibridnost i sinkretizam ključne odlike svih postkolonijalnih književnosti (Ashcroft et al., *The Empire* 14).

³ O mimikriji govori Homi Bhabha, kao o „želji za reformisanim, prepoznatljivim Drugim“ (Bhabha 86), koja se u kontekstu kolonijalizma ogleda u imitiranju dominantnog obrasca kulturne matice u okvirima kolonije. U slučaju naseljeničke kolonije poput Australije, mimikrija je neizbežna. Poput deteta koje se ugleda na modele ponašanja koje opazi kod roditelja, naseljenička kolonija se izgrađuje na putu ka samostalnom identitetu kroz inicijalno ponavljanje obrazaca iz matične kulture (u ovom slučaju, Velike Britanije). Istovremeno, mimikrija predstavlja i mač sa dve oštrice jer svaka naseljenička kolonija teži sticanju autentičnosti – šta god ta autentičnost podrazumevala – koja se, međutim, ne može postići mimikričnim ponavljanjem poznatog modela.

Književnost se u Australiji razvijala po prvom, nacionalnom modelu, koji naglašava one karakteristike koje datu kulturu i književnost čine distinktivnom i različitom od drugih (Ashcroft et al., *The Empire* 16). Ovaj model pokrenuo je i pomenute oscilacije između mita i istorije. S jedne strane, za razvoj kulture i književnosti u Australiji u pravcu nacionalne (australijske) kulture i književnosti bio je neophodan raskid sa kolonijalnom prošlošću i prekid veza sa evropskim kulturnim nasleđem – dakle, oslobađanje od istorije. Sa druge strane, u procesu u kojem periferna kultura teži da postane samosvesna, celovita i nezavisna – da postane, drugim rečima, jedan od novih centara u svetu koji neće priznavati ekskluzivnu hegemoniju Imperije i u kojem će kulturna politika i moć biti raspoređeni u okviru pluricentričnog sistema – neizbežno je da se ona oslanja na već postojeće obrasce, čiji se nastanak i razvoj vezuju za centar. Tako i poezija koja je predmet ove knjige odražava težnju da se kultura mlade zemlje definiše i uspostavi kao različita od britanske (kroz izgradnju sopstvenog, novog centra na periferiji Imperije), dok istovremeno stremi i ka upisivanju u imperijalni, zapadni književni kanon. Prva težnja ostvaruje se kroz poetsko oblikovanje kosmogonije (oslobađanje od istorije), a druga kroz oslanjanje na arhetipske slike porodice i postojeće mitose zapadnog kanona (upisivanje u već postojeće obrasce).

Poezija na neki način donosi pomirenje između suprotstavljenih pogleda na istoriju i mit jer sažima obe navedene težnje. Nacionalni mit *australijanstva*, oblikovan tokom poslednje decenije devetnaestog veka („formativne decenije“ koju obeležava porast populacije rođenih u Australiji [Kampmark 11]), prevashodno u australijskim baladama, funkcionisao je kao diskurs konstruisan da bi australijskoj naciji pružio osećaj jedinstva i legitimitet, te stvorio tradiciju, zajedničku prošlost i zajedničku ideju porekla (Bracalente 21). Kao takav, mit australijanstva je pokorio i utišao istoriju, iscrpivši iz nje ličnosti, događaje i razdoblja, koja je pretočio u arhetipove i preoblikovao u skladu sa sopstvenim (nacionalnim) ciljevima. Kao i u tumačenju savremenog mita koje daje Rolan Bart, mit kao demagoško ili političko sredstvo naturalizuje određenu ideologiju, u ovom slučaju nacionalnu, i istoriju koja je kroz tu ideologiju predstavljena preobražava u prirodu. Stvaranje „periferne“ australijske mitologije podrazumevalo je, međutim, ne samo uvažavanje istorijskih događaja, nego i jasnu svest o postojanju starih mitoloških tradicija, njihovo prisvajanje i potrebu da se novi mit nadoveže na stari i time postane novi član postojeće tradicije. Iako bez potpune nacionalne nezavisnosti, australijske kolonije u dvadeseti vek ulaze, ipak, sa svešću o rađajućoj kulturi i mitovima na kojima ona počiva.

Poezija devetnaestog veka je, do tada, uglavnom izražavala čuđenje nad novom zemljom, čijim imenom nije ni želela da se zove. Baron Fild se, na primer, čudio kenguru (Barron Field, 1786.–1846), tom „duhu Australije“, jelenu-veverici, sfingi, sireni, kentauru, Pegazu nove zemlje. Drugi tokovi devetnaestovekovne poezije išli su u smeru oda

povodom godišnjica osnivanja kolonije ili rođendana engleskih vladara. Ovakve je pesme pisao prvi zvanični australijski pesnik, oslobođeni zatvorenik Majkl Mesi Robinson (Michael Massey Robinson, 1747?–1826), a njegovim stopama je krenuo i Vilijam Čarls Ventvort (William Charles Wentworth, 1792.–1872). Po gotovo identičnom obrascu, ove pesme počinju opisom slavnih podviga drevne Grčke, zatim Rima i na kraju Albiona, koji ratnim pohodima ili mirnodopskim trgovačkim poduhvatima stiže blagostanje za matičnu zemlju, ali isto tako i za kolonije diljem sveta, uključujući i onu na australijskom tlu (Hadgraft 5). Tri velikana devetnaestog veka – Čarls Harpur (Charles Harpur, 1813.–1868), Henri Kendal (Henry Kendall, 1839.–1882.) i Adam Lindzi Gordon (Adam Lindsay Gordon, 1833.–1870) – takođe stvaraju u okvirima zapadnog poetskog i mitološkog nasleđa, u kojima se tek povremeno, opet uz prisutno čuđenje, strah, ili nelagodu, promoli neka znamenitost pejzaža Australije. Oslanjajući se na analogije sa evropskim nasleđem, ovi pesnici zidaju „percepcijske mostove, sagrađene od prenosivih konceptualnih vokabulara, koji predstavljaju način posmatranja, razumevanja, predstavljanja i procenjivanja ljudi, mesta i ideja“ (Brittan 77). Ovakva navika posmatranja novog sveta britanskim očima karakteriše se kao „istorijska“: uslovljena je istorijskim prilikama kolonijalne ekspanzije Velike Britanije, putovanjima i trgovinom širom sveta, kao i vekovnom usredsređenošću na samo jedan mali deo zemaljske kugle, koji je služio kao referentna tačka u prostoru, te tako omogućio označavanje novih zemalja imenima kao što je Novi Južni Vels – novi u odnosu na stari svet, južni u odnosu na položaj Velike Britanije na mapi sveta i Vels, kao deo same Britanije (Brittan 79).⁴ Međutim, kako doseljenici postepeno počinju da prisvajaju prostor – bilo kao blisku i pitomu sredinu ili neprijateljsko okruženje – ova se istorijska „navika“ pretače u *prostornu* (geografsku) *istoriju* ili „prostornost kao jedan vid nelinearnog pisanja; kao jedan vid istorije“ (Carter 376). Govoreći o pesnicima Novog sveta – od Vitmana do Nerude – Derek Volkot, pesnik sa Karipskih ostrva, naglašava da oni „odbijaju osećaj istorije“ i da je „njihova vizija čoveka u Novom svetu adamska“ (Walcott 371):

[o]vi pisci odbijaju ideju da je vreme predstavljeno istorijski i vraćaju se prvobitnom konceptu vremena kao mitskog ... Za njih je istorija zapravo fikcija, odana prigodnoj muzi, sećanju. Njihova je filozofija,

⁴ Benedikt Anderson takođe govori o praksi imenovanja osvojenih teritorija dodavanjem odrednice „novi“, a izdvaja i jednu činjenicu koja je u slučaju kolonizovanih zemalja bila specifična. Sam atribut „novi“ je kao deo toponima postojao i ranije, a označavao je „naslednika ili nastavljачa“ nekog mesta koje je nestalo (Anderson 187). Ovaj dijahronijski aspekt je u slučaju kolonizacije zamenjen sinhronijskim, gde nova mesta postoje uporedo sa starima, kao „idiomatski izraz bratske ili sestrinske konkurencije, a ne nasleđivanja“ (Anderson 187). Sinhronijska dimenzija doprinosi, o čemu će kasnije biti više reči, stvaranju osećaja zajedništva sa hiljadama ili milionima drugih (nepoznatih) ljudi, te tako i stvaranju nacije kao zamišljene zajednice.

zasnovana na preziru prema istorijskom vremenu, revolucionarna, jer ono što oni ponavljaju Novom svetu jeste njegova istovremenost sa Starim svetom. ... [M]etoda po kojoj učimo prošlost, kao napredak od motiva do događaja, ista je kao ona po kojoj čitamo pripovednu prozu. Vremenom svaki događaj postaje proizvod sećanja, te tako i podložan izmišljanju. Što su činjenice dalje, to se više istorija okamenjuje u mit. (Walcott 370)

Dvadeseti vek je, dakle, u australijskom pesništvu obeležen stvaraocima čija je imaginacija mitska. I australijsko stvaralaštvo ni u ovome nije usamljeni slučaj. Dvadeseti vek u mitu otkriva nove izvore inspiracije i imaginacije, nakon dugog perioda racionalizma i realizma, u kojima je mit posmatran kao praznoverica, lepa priča ili laž, za koju nema mesta u praktično ili didaktički orijentisanom umetničkom stvaralaštvu. Proces remitologizacije kao ponovnog otkrivanja mita, ili mitologizacije kao stvaranja novog mita, podrazumeva u modernoj umetnosti „prisvajanje i novu obradu mitskog materijala, ili stvaranje neke vrste 'lične' mitologije“ (Cuddon 527). Čovek dvadesetog veka – pa i svi junaci naše priče – oseća nemir i očaj pred „užasom istorije“ – ne samo posledicama kolonizacije i imperijalizma, već i aktuelnim, manje i više realnim pretnjama od ratova, neizlečivih bolesti, prirodnih katastrofa, ili konačnog istrebljenja nuklearnim oružjem – i spas od ovog osećaja pronalazi, između ostalog, u umetnosti, posebno onoj vrsti modernog stvaralaštva koje „razara jezik“ (Elijade, *Aspekti* 79). Razaranje jezika u književnosti Australije vidljivo je, najuopštenije posmatrano, u trajnoj potrebi autora da jezik prilagode podneblju – da engleski, koji ih neraskidivo vezuje za matičnu kulturu, učine australijskim. Nije to tek puko prelamanje, kidanje, bezumno razaranje postojećih veza: ono za cilj ima postavljanje nove *tabula rasa*, čistog početka, sa umetnikom – pesnikom – u glavnoj ulozi. Pesnik je povratnik u svet prvobitnog haosa, u kojem su reči neoblikovane, ideje neizražene ili deformisane, a istorijski tok zatrpan ruševinama i kršem; iz svega ovoga on iznosi esenciju potrebnu za početak povesti i umetnosti jednog novog sveta.